

Kapitel 5. Klitfredning

- 5.1. Indledning
- 5.2. Hvilke arealer er klitfredede
- 5.3. Inddragelse af nye arealer under klitfredning
- 5.4. Klitfredningens indhold
- 5.5. Administration
- 5.6. Hvordan dæmpes sandflugten
- 5.7. Undtagelser fra forbudet mod ændring af tilstanden m.v. .

5. 1. Indledning

De klitfredede arealer findes i dag navnlig ved Jyllands kyster mod Skagerrak og Vesterhavet, hvor de danner et næsten sammenhængende bælte, der strækker sig fra Skagen til Blåvandshuk og Skallingen, og derfra langs vestsiden af Fanø, Mandø og Rømø.

Forholdet til den tidligere lovgivning

Reglerne om klitfredning findes nu i naturbeskyttelses lovens §§ 8-11. Disse regler er i store træk en sammenskrivning af §§ 1, 2, 5 og 6 i den tidligere sandflugtslov fra 1961. Der er dog foretaget den ændring, at fredningen af arealer inden for 100 m fra den inderste grænse af de vestjyske strandbredder efter lovens § 8, stk. 2, nr. 2, jf. nr. 1 udvides til også at omfatte de arealer, der tidligere har været undtaget fra klitfredningen, fordi der ikke var klitdannelser langs strandbredden. Det drejer sig om ca. 14 km af den vestjyske kysts ca. 384 km.

Sandflugtskommissionerne er nedlagt

Sandflugtskommissionerne er nedlagt og deres opgaver er overgået til Miljøministeriet.

Lovens regler om klitfredning suppleres af bekendtgørelse nr. 552 af 22. Juni 1992.

5.2. Hvilke arealer er klitfredede

Følgende arealer er klitfredede efter lovens § 8, stk. 1:

1. strandbredden langs Skagerrak og Vesterhavet i Nordjyllands, Viborg og Ringkøbing og Ribe Amter og strandbredden på Rømø i Sønderjyllands Amt,
2. arealer inden for 100 m fra den inderste grænse af de strandbredder, der er nævnt i nr. 1,
3. arealer, der er klitfredede i henhold til den tidligere lovgivning om sandflugtsbekæmpelse.

Arealer, der ved tidligere lovgivning eller konkrete afgørelser er undtaget fra fredning, er fortsat ikke omfattet af klitfredningen.

Grænserne for de fredede arealer er afmærkede på stedet. Endvidere er klitfredningen tinglyst på de berørte ejendomme.

5.3. Inddragelse af nye arealer under klitfredning

Sandflugtsproblemer

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 8, stk. 3 revideres klitfredningen efter lovens § 8, stk. 2, nr. 2 løbende. Revisionen foretages, når det skønnes påkrævet under hensyn til kystens tilbagerykning, til de ændringer, der måtte være sket i klitternes karakter og udstrækning eller til risikoen for sandflugt som følge af arealernes benyttelse) herunder bebyggelse eller forøget færdsel.

Ifølge lovens § 9, stk. 1 kan andre arealer inddrages under klitfredning, hvis de ligger inden for 500 m fra den inderste grænse af de strandbredder, der er nævnt i lovens § 8, stk. 2, nr. 1. Denne bestemmelse anvendes, hvis der konstateres akutte sandflugtsproblemer i området.

Andre arealer end dem, der er nævnt ovenfor, kan inddrages under klitfredning, hvis ejeren fremsætter begæring herom, eller hvis ejeren ikke opfylder et påbud efter lovens § 53, stk. 2 om dæmpning af sandflugt eller om begrænsning i anvendelsen af arealerne.

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 8, at klitfredningen må respekteres af alle indehavere af rettigheder over den pågældende ejendom, uanset hvornår rettigheden er stiftet.

5.4. Klitfredningens indhold

Ifølge lovens § 8 må der ikke foretages ændringer i tilstanden af klitfredede arealer. Bestemmelsen suppleres af Miljøministeriets bekendtgørelse om klitfredning (nr. 522 af 22. juni 1992), der indeholder forbud mod en række konkrete aktiviteter, hvis udøvelse normalt vil indebære øget risiko for sandflugt.

Foranstaltninger som ikke er tilladt

Det er således ikke tilladt at

- 1) opføre ny bebyggelse eller andre faste anlæg, herunder terrasser udhuse og garager m.v.,
- 2) opføre tilbygninger til bebyggelse,
- 3) inddrage udhuse eller garager til beboelse,
- 4) fjerne eller beskadige træer, planter eller indretninger, der tjener til sandflugtens dæmpning,
- 5) afgræsse arealerne,
- 6) foretage gravearbejder,
- 7) køre med motordrevne køretøjer, herunder knallerter uden for lovligt anlagte veje,
- 8) afbrænde hede, kvas eller lignende, herunder at tænde bål,
- 9) campere, opstille telte, campingvogne, bænke, hegn eller andre faste indretninger,
- 10) ride eller færdes med heste uden for lovligt anlagte veje,

- 11) foretage udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel,
- 12) anlægge nye veje eller etablere vejadgang til nye ejendomme over klitfredede arealer.

På den ubevoksede strandbred gælder forbudene i nr. 7, 8 og 10 ikke.

Forbudene i lovens § 8 og bekendtgørelsen gælder både for ejeren og alle andre. I praksis vil forbudene næsten udelukkende rette sig mod ejeren, idet bestemmelserne om offentlighedens færdsel og ophold ikke giver andre ret til at udøve de nævnte aktiviteter.

Efter reglerne om klitfredning er motorkørsel og ridning ikke forbudt på strandbredden. Dette er dog ikke ensbetydende med, at motorkørsel og ridning lovligt vil kunne finde sted overalt på de klitfredede strandbredder, idet motorkørsel og ridning normalt vil være forbudt i medfør af reglerne om publikums færdsel. Dette gælder dog ikke ejerens motorkørsel og ridning eller tilfælde, hvor der er en hævdvunden ret til almindelig færdsel for offentligheden.

Tilladte foranstaltninger og aktiviteter

Det samme gælder tilfælde, hvor strandbredden har karakter af offentlig vej. Forbudet mod ændring af tilstanden omfatter ikke

- foranstaltninger til dæmpning af sandflugt, som udføres af statskovdistrikterne, jf. lovens § 53, stk. 1,
- landbrugsmæssig drift af arealer, der hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt,
- havneanlæg og de landarealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål,
- diger, høfder, bølgebrydere og andre foranstaltninger, der udføres som led i en kystbeskyttelse af flere ejendomme langs kysten, og hvortil der er på forhånd er meddelt tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse, og
- mindre bade- og bådebroer, der er omfattet af § 2 i Trafikministeriets bekendtgørelse nr. 489 af 28. september 1981.

Med hensyn til forståelsen af begreberne »havneanlæg« og »landarealer, der er udlagt til havneformål« henvises til vejledningens afsnit 7.2.2.

Som efter de hidtil gældende regler er forbudet mod ændring af tilstanden ikke til hinder for en fortsættelse af arealernes hidtidige benyttelse, som f.eks. forsvarets hidtidige benyttelse af egne arealer og anlæg m.v.

5.5. Administration

Statskovdistrikterne varetager hovedparten af opgaverne i forbindelse med administrationen af lovens bestemmelser om klitfredning. Dette følger af bemyndigelsen i § 16, stk. 2, 1 bekendtgørelsen om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Skov- og Naturstyrelsen (delegationsbekendtgørelsen), der er udmøntet i en instruks fra Skov- og Naturstyrelsen til statskovdistrikterne. Der henvises i denne forbindelse til afsnit 22.

Statsskovdistrikternes kompetenceområde

Under statsskovdistrikterne hører således at

- 1) inddrage arealer under klitfredning efter ejerens begæring eller efter påbud efter lovens § 53, stk. 2; § 9, stk. 2,
- 2) give påbud om anvendelsen og forbud mod visse former for anvendelse af klitfredede arealer, § 11, stk. 1.
- 3) afspærre klitfredede arealer, hvor der er fare for sandflugt, § 27, stk. 2,
- 4) dæmpe sandflugt på klitfredede arealer, § 53, stk. 1,
- 5) give påbud til en grundejer om for egen regning at udføre de foranstaltninger, som er nødvendige for at dampe sandflugt på arealer, der ikke er klitfredede samt påbud om begrænsninger i ejerens brug af et areal, § 53, stk. 2,
- 6) lade udføre dæmningsarbejder for ejerens regning, § 53, stk. 3,
- 7) gøre undtagelse fra lovens bestemmelser i § 8, stk. 1 og § 11, stk. 3; § 65, stk. 1,
- 8) gøre undtagelse fra § 1, stk. 1 i bekendtgørelsen om klitfredning; bekendtgørelsens § 1, stk. 3,
- 9) påse overholdelsen af reglerne i lovens §§ 8-9; § 73, stk. 2, og
- 10) godkende udstrækningen og afmærkningen af arealer ved beboelsesbygninger, hvor offentlig færdsel skal forbydes, § 2 1 bekendtgørelsen om klitfredning.

Klageadgang til Skov- og Naturstyrelsen

Statsskovdistrikternes afgørelser kan påklages til Skov- og Naturstyrelsen inden 4 uger fra modtagelsen af afgørelsen, jf. afsnit 22. Skov- og Naturstyrelsen har den endelige administrative afgørelse i sagen.

Sager hvor Skov- og Naturstyrelsen er 1. instans

I en række sager kan statsskovdistrikterne ikke træffe afgørelse, idet Skov- og Naturstyrelsens kompetence ikke er delegeret til statsskovdistrikterne. I stedet skal statsskovdistrikterne afgive indstilling til Skov- og Naturstyrelsen. Skov- og Naturstyrelsen træffer beslutning om

- 1) revision af grænserne for klitfredning, § 8, stk. 3, 2.pkt. og § 9, stk. 1,
- 2) nedlæggelse af veje og stier på fredede arealer, § 11, stk.2, og
- 3) ophævelse af klitfredning, § 9, stk. 3.

Klageadgang til miljøministeren

Styrelsens afgørelser i disse sager kan ifølge § 20, stk. 1 i bekendtgørelsen om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Skov- og Naturstyrelsen påklages til Miljøministeren, der har den endelige administrative afgørelse.

Klageberettigede

Statsskovdistrikternes afgørelser om dispensation fra bestemmelserne i § 8, stk. 1 og 11, stk. 3 kan i medfør af delegationsbekendtgørelsen påklages af den samme kreds af klageberettigede, som den, der er nævnt i lovens § 86.

Det samme gælder Skov- og Naturstyrelsens afgørelser om ophævelse af klitfredning, jf. § 9, stk. 3.

Bortset fra de nævnte afgørelser kan Statsskovdistrikternes og Skov- og Naturstyrelsens afgørelser alene påklages af adressaten for afgørelsen.

5.6. Hvordan dæmpes sandflugten

Foranstaltningerne til dæmpning af sandflugten består overvejende i nedskæring af klitterne, plantning af hjelme, opsætning af ris og udlægning af høg og halm i vindbrud og på stier i klitterne. I enkelte tilfælde kan det blive nødvendigt at afspærre klitområder.

Dæmpningsforanstaltninger udføres af statsskovdistrikterne

Det følger af lovens § 53, stk. 1, sammenholdt med delegationsbekendtgørelsen, at dæmpningsforanstaltningerne udføres af statsskovdistrikterne. Dette betyder, at private ikke må foretage dæmpningsforanstaltninger, medmindre det sker efter en egentlig aftale med det pågældende skovdistrikt. Baggrunden herfor er, at det kun er klitmyndighederne, der har den nødvendige viden og erfaring til at afgøre, hvilke dæmpningsmetoder der er ønskelige på det pågældende sted ud fra de hensyn, der skal varetages med loven.

5.7. Undtagelser fra forbudet mod ændring af tilstanden m.v.

Reglerne i sandflugtsloven har været administreret meget restriktivt. Ifølge bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven skal den hidtidige restriktive administration fortsættes.

Restriktiv dispensationspraksis

Dette betyder, at der på klitfredede arealer kun under ganske særlige omstændigheder kan meddeles undtagelser fra forbudet mod ændring af klitternes tilstand. I almindelighed vil der kun kunne meddeles undtagelser, hvis den ønskede ændring eller indretning tjener offentlige formål, herunder rekreative formål for en større offentlighed.

Der vil dog normalt også kunne meddeles tilladelse til opførelse af tilbygninger, hvis tilbygningen ikke overstiger 5 m², og hvis tilbygningen tjener til forbedring af de sanitære forhold i et mindre sommerhus (under 50 m²).

Det er endvidere en forudsætning, at der ikke tidligere er givet en sådan tilladelse. Der vil også normalt kunne meddeles tilladelse til anlæg af terrasser på ikke over 40 m² hvis terrassen kan anlægges uden for egentlige klitdannelser.

Klitmyndighedernes tilbageholdenhed med at meddele tilladelser til bebyggelse, veje eller andre indretninger på klitfredede arealer er begrundet i, at ændringer i tilstanden på de klitfredede arealer normalt vil være i strid med de hensyn, der skal varetages med bestemmelserne i loven. Ændringer i tilstanden kan

- begrænse mulighederne for at gennemføre nødvendige dæmpningsarbejder,
- ødelægge vegetationen,
- bevirke uheldige aflejringer af flyvesand og mindske mulighederne for at udnytte klitternes og vegetationens selvdæmpende egenskaber,
- medføre øget slid på klitterne og - være i strid med naturbeskyttelsesmæssige hensyn.

Ophævelse

Egentlig ophævelse af klitfredningen vil næsten altid være i strid med de nævnte hensyn. Dette gælder også i tilfælde, hvor kysten rykker ud, således at det fredede areal øges.

Behovet for beskyttelse af de fredede arealer forsvinder ikke, fordi kysten rykker ud. En eksisterende klitfredning er hidtil kun blevet ophævet i forbindelse med havneanlæg.

Ansøgning om undtagelse fra bestemmelserne om klitfredning indgives til det lokale statskovdistrikt. Ansøgningen må indeholde de fornødne oplysninger til vurdering af ansøgningen, herunder oplysninger om karakteren af den påtænkte foranstaltning eller den ønskede bebyggelses art og beliggenhed på ejendommen samt oplysning om ejendommens matrikelbetegnelse.